

Ta zaukaz se očitno razglša s tem pristavkom, da prestopnike zadenejo po kazenski postavi najostrejšje kazni, kajti po eni sami skrivaj pripeljani okuženi živini ali po kateri drugi gori imenovani okuženi tvarini ali stvari utegne začeti se živinska kuga in uničiti premožnost celih okrajev.

Sleherni mora tedaj vestno podpirati c. k. okrajne gosposke in županstva, katerim je naročeno, straže nastavljati in nad njimi čuvati, kakor tudi sploh izvrševati obstoječe postavne predpise; vsak pa se mora tudi brez ugovora podvreči zaukazom teh gosposk.

Národno - gospodarske stvari.

Pravila hranilnice.

Namén hranilnice.

§. 1. Hranilnica v..... ima ta namen, da vsakemu, posebno pa manj premožnim ljudém daje priliko, da morejo svoj prihranjeni denar kot kapital brez ovire in zamude časa nalagati na obresti in ga zopet vzdigniti vsakrat, kedar ga potrebujejo.

Kako se imajo uravnati hranilnice pri občinskih hranilnicah.

§. 2. Hranilnico ustanovi občina..... pod svojim poroštvom.

§. 3. Občina v..... se postavi vsled sklepa občinskega odbora od dne..... v kterege je (okrajni zastop ali deželni odbor) v..... dne..... dovolil, za potrebnega poroka za vložbe in za plačevanje njih obresti dotle, dokler poroštvo ne prestane (§. 7) po..... ter se občina ob enem zaveže, stroške za prvo vrvanje in za upravo opravljati iz občinskega premoženja proti temu, da se ti stroški povrnejo ob svojem času iz upravnega dobička.

Pri okrajnih hranilnicah.

§. 2. Hranilnico v..... napravi okraj v....., kateri v popolno varstvo udeležencev z dovolitvijo..... deželnega odbora dne..... prevzame tudi poroštvo za ta zavod v splošnem in posebno za vložbe in plačevanje njih obresti po pravilih.

§. 3. Okraj v..... se zaveže ob enem, da bo stroške za prvo obravnavo in za upravo iz okrajnega premoženja opravljal dotle, dokler se mu ne povrnejo iz upravnega dobička (in vrh tega, da bo hranilnico podpiral s tem, da bo dajal brez plačila prostore, za ta zavod potrebne in delavne moči dotle, dokler ne more hranilnica sama opravljati stroškov za potrebne prostore in osebje iz svojega upravnega dobička).

Hranilnični zalog in njegov račun (zarajtovanje).

§. 4. Zalog hranilnice se ustanovi:

- a) iz vložeb;
- b) iz upravnega dobička.

§. 5. Hranilnični zalog se shranjuje in zarajtuje za-se posebej, ne z občinskim — okrajnim — premoženjem in drugimi zalogi skupaj.

§. 6. Upravni dobiček obstoji iz zneska, ki ostane po odbitku obresti in obrestnih obresti, ktere gredó vložnikom, po odbitku stroškov zavoda, kateri se plačujejo kot obresti od ustanovljenih opravil (§. 25.) in iz zneska, kar ga še ostane iz uprave sploh.

Ta opravljeni dobiček je založnica (matica) zavoda.

Od tega dobička naj se 50 odstotkov (percentov) tako obrača, da se ž njimi plačujejo še dalje (§. 11.)

Opazba. Oklenjene besede, nahajoče se v posamnih paragrafih, so pripustljivi pristavki ali rszlike.

obresti tistih vložeb, ki ne presežejo 500 gold. in so ob času pripisovanja že najmanj eno celo leto obstale, in sicer tako, da se pripišejo v imetek obrestim za najbliži §. 13. določeni obrok. Ostalih 50 percentov upravnega dobička je založnica.

§. 7. Založnica je določena za plačevanje morebitnih zgub hranilničnega zaloga. Za druge namene se ne sme va-njo segati, dokler ne doseže visokosti od..... Kedar se to zgodi, se utegne po nasvetu hranilničnega odbora obrniti primerni del dobička z dovoljenjem politične deželne gosposke za občno-koristne in dobrodelne krajne namene občine — namene v okraji; ti nameni morajo pa vselej primerni biti sosebno koristi ne premožnih vdeležnikov zavoda.

Pristavki pri občinskih hranilnicah.

Tudi utegne, kedar je založnica tako velika, politična deželna gosposka dovoliti občini na njeno prošnjo, da prestane posebno poroštvo, ktero je na se vzela po §. 3.; njeno splošno poroštvo pa, ktero je v §. 2. izročeno, ostane zmirom pri moči.

§. 8. Stroški, kateri so se plačali od občine — okraja pri ustanovitvi in gospodarjenji (upravi) hranilnice iz občinskega — okrajnega premoženja se jim povrnejo iz založnice.

Občina — okraj pa more to povračitev še le tedaj tirjati, kedar je založnica dosegla visokost od.... gld.

§. 9. Ako bi hranilnica jenjala (prestala), pade založnica, oziroma tisti znosek, ki ostane po popolnem izplačevanju vseh vložnikov in sploh vseh dolžnosti zavoda, k občini — okraju v porabo za dobrodelne občno-koristne krajne namene — namene v okraji (§. 7).

(Dalje prihodnjič.)

Národno blago.

Prislovice in reki iz Istre.

Zapisal J. V. *)

Prišle su roguše (od rog — nemirne žene), prognale su domuše (dobre gospodarice).

Gusti računi duga ljubav.

Pošteno delo ruk nezabliti, a čelo pere (dela čast).

Ču uženiti ča je meni podobno i srcu ugodno.

Otčeve ili materine postole ubuti (biti kakor otac ili kakor mati).

Koliko brat, toliko vrat (sini so si očetovo hišo razdelili).

Vuk zakolje a i vučica pomore (ni samo mož kriv, nego i žena).

Ki ne more po junački, neka dela po govnački (govnač, Mistkäfer; naj zemljo kopa in gnoji).

Složna bratja duge plaća (ako jih otac pusti).

Još peteh prvo zaplahuta, nego zakukuriče (pomisli kaj imaš reči).

Ki je jači, njegova je zemlja.

Čudi se puče, kuda se hudoba vuče (se reče na veliko zlo delo).

Kada ni pravoga grozdja, je jaro (kasno zaleženo) dobro.

Za njim ni krka (glasa — krk od kričati) ni mrka (sence — mrk od mrknuti).

Rikavina, veliki otročji kašelj.

Ulišiti kega, pomagati mu delati.

Samúh, ki je rad sam.

Podgnetúh, ki se v kakošno reč sili.

Lahkodelac, lahkodelka, ki nič težkega ne delajo.

Jugovice, oteklina pod pazuhu.

*) Hvala! Več tacega národnega blaga prosimo,

Takalj, takljič, klinci, ke zemljomerci zabijajo v zemljo.

Pošivka od pošinuti, mladica na drevlji.

Povir, njeka vrst trstike.

Slotan, jako slab.

Čučvir, kjer na ravnini voda izvira.

Slovensko slovstvo.

* *Telovadba v ljudskeji šoli.* Knjižica za našo šolsko mladino. Spisal Janez Zima, učitelj v Ljubljani. Založil in natisnil Rudolf Milic.

S to knjižico dobí šolska mladina terminologijo slovensko o telovadbi v roke, in to je prav in dobro. Al ker knjižica nič družega ne obsega, kakor izraze telovadne, zahtevala bi bila pisateljska poštenost, da bi bil gosp. Zima, ki ni toliko kos slovenščini, da bi bil osnoval terminologijo, imenoval knjigo „Sokolovo“ od Matice izdano, in pa Veselijevo terminologijo, ki ju je v vsem prepisal, sicer se to pravi: bahati se s tujimi žuli. In vsaj družega ni v celi knjižici nego tuje blago, ker dodane telovadne igre so le nameček, kakor tudi par pesmic, med katerimi v slovenski knjigi so celó nekatere nemške, menda novemu „velikemu“ inspektorju Pirkerju na čast ali pa Lesjaku, ki tudi v dveh telovadnih igrah „okoli hodi“. Sicer pa želimo založniku, da bi veliko iztiskov te knjižice prodal in vsaj ne bi trpel škode.

Politične stvari.

Politični testament Palackijev.

Pred malo dnevi je na svitlo prišel tretji del zbirke manjših Palackijevih spisov pod naslovom „Radhost“. Konec te knjige slavnoznaní zgodovinar, starček dr. Palacki, kterege slovanski česki narod svojega „duševnega očeta“ po pravici imenuje, slovó jemlje od svojega javnega življenja. On sam ta spis imenuje „zadnje besede svojega testamenta in svoje slovó“. Ta velevažni spis, kterege nemčurski liberalci napadajo ž njim navadno strastjo, gotovo ne ostane brez vpliva na národe avstrijsko-ogerske. Palacki, mož plemenitega srca, ki je mnogo mnogo storil in še več si prizadeval storiti ne le za svoj česki narod, ampak tudi za vse cesarstvo; on gotovo izmed prvih najboljših in najresničnejših domoljubov v Avstriji čuti se prisiljenega, konec svojega življenja odkritosrčno in brez zadržka povedati to, kar vsak pošten Avstrijanec tudi ž njimi vred čuti.

Naj tudi mi svojim čitateljem iz tega pomenljivega spisa povemo glavnejše misli.

Palacki, izgovorivši trdo svoje prepričanje, da pravo in pravica morate svojo namero doseči v vseh človeških zadevah, govori blizo tako-le:

„Moja največa pregreha — to rečem brez ovinkov — bila je ta, da sem veroval v razumnost in pravno čutstvo nemškega naroda. Mojega izreka: „Ako ne bi bilo Avstrije, morali bi si prizadevati, da jo stvarimo“, se je mnogokrat spominjalo; rekel sem to, ker sem gotovo pričakoval, da v združbi oslobodjenih narodov mora vladati in bode vladala pravica, kajti znana mi je bila resnica, ki jo je že sv. Avguštin (De civitate Dei I. XXI.) izustil rekoč: „remota justitia, quid sunt regna, nisi magna latrocinia?“ (po naše: brez pravice kaj so države družega nego velike roparice). Kako pač bi mi bilo pod vladarjem, čegar geslo so bile besede: „justitia regnorum fundamentum“ (to je, pravica državam podlaga) moglo priti na um, da se naša staroslavna carevina kedaj more premeniti v smislu izreka sv. Av-

guština? Kako sem v onih slavljjenih dneh preporoda svobode mogel misliti, da nam Slovanom bode prisojeno, po Nemcih absolutizem vladarja premeniti s krutejšim absolutizmom — pod diktaturo sovražnega nam plemena?

Kako sem mogel prevideti, da izobraženi Nemci morejo govoriti o svobodi in ustavi, vpeljati pa gospodstvo družega nad drugim? — da oni hočejo pravo osebe kovati v zvezde, práva narodov pa z nogami gaziti? — da oni hočejo državno pravo zidati na laž in brezumje? — da hočejo ravnopravnost proglašivati za vse, a nam Slovanom naložiti le dolžnost pokorščine?

Neumna je bila in je njihova misel, da je nam naša narodnost manj dragoceno blago, kakor njim njihova, — da nas ne bode žalilo ali da še čutili ne bodedo, ako se naš narod izključi iz javnega življenja; trapasta je bila njihova nada, da nam bodo za naše potrebe zadostovale drobtinice in odpadki z nemške mize, ki jih bodo milostivo blagovolili pokloniti nam. Ta nada kaže samo njihovo neumno oholost in napúh, nikakor pa ne uma in pravednosti. Toda — „napuh hodi pred padcem“ — tako pravijo Nemci sami, in to bodo oni sami izkusili, če tudi jaz ne doživim tega časa.

Dogodkov, ki so me že davno na žalosten način predramili iz moje zmotnjave, nočem naštevati. Žalibog! odrečem se nekdanji nadi, da se dolgo obdrži Avstrija: ne zato, da ne bi bilo to želeti ali da ne bi bilo samo po sebi mogoče, ampak zato se bliža propad Avstrije, ker je obveljalo Nemcem in Magjarom, polastiti se gospodstva in utemeljiti enostranski despotizem, kateri je v mnogojezični in ustavni državi politično brezumje (contradictio in adjecto) in nikakor ne more dolgo trpeti. Nemci in Magjari pa hočejo Avstrijo samo v taki despotiški obliki. Njihova krivda — ker si naravnost prizadevajo, kakor 1848. l. raztrgati cesarstvo — je, da je Avstrija že na strmi ravnici, ki vodi v brezno. Za svoj (česki) narod pri tem nisem v velikih skrbeh. Ako je temu narodu prisojeno, še enkrat poskušnemu biti v ognju in železu, ima on še dovolj žive in zdrave jezgre, da ne pogine v tej poskušnji, ampak da se probudí k novemu življenju, naj bodo okoliščine kakoršne koli hočejo.

Če tudi so se Nemci že davno privadili, moje imé v javnosti ogrdivati, vendar jim nočem enako vračati, le obžalujem jih odkritosrčno, da se moralno čedalje globokeje pogrezujejo, ker popustivši zglede in nauke svojih nekdanjih velikih učiteljev se sedaj izključljivo dajo voditi svojemu zavrženemu časništvu in židovskim (judovskim) spekulantom, ljudem brez vestí in brez sramožljivosti, katerim nikakor ni mar pravice in resnice, ampak le začasnega vspeha, materijalnega dobička in puhle vsečnosti pri bralcih; ljudem, ki se kósajo, vstreči strastim, narodni oholosti, pohlepu za gospodstvo in zasramovanju. Židovsko pleme, sedaj emancipirano, sedaj obče vlada med Nemci; le po njih se ravná občno mnenje, in to ne samo na Dunaji. Kakor je Shyloku, njihovemu protitipu, bilo „pismo“ vse, tako je njim postava (ustava). Moralnih vzorov: plemenitosti, veledušnosti, vitežtva — ne poznajo in nočejo poznati, to jim je vraža. Vse, kar se je v teku stoletij stvarilo in razjasnilo, jim je gnjusoba, ker jim zgodovina ne dá nobenega naslova za njihove pohlepe in pretenzije. Grabežljivega nagona živinskega so se doslé najrajše učili od lisic, zlasti v trgovini in na borzi, al sedaj se že radi družijo z volkovi, zlasti onimi, ki k njim begajo iz izvoljenega kraljestva strahú Božjega in nabožnih običajev.

O Magjarih, drugem gospodujočem plemenu v Avstriji, nimam mnogo več povedati. Ta Azijski narod,